

Muži v rolách opatrovateľov: Príbeh, ktorý v patriarchálnej spoločnosti nemá miesto

Kristína Kuzmíková

Ak sa pozrieme na kánon západnej kultúry, zdá sa, že mužská existencia je definovaná výhradne konfliktom a pohybom. Od Odysea cez westernových pištoľníkov až po moderných superhrdinov, príbeh muža je takmer vždy príbehom o dobývaní, ochrane alebo pomste. Je to naratív plný hľuku, veľkých gest a externých hrozieb. V tieni tohto hrdinského univerza však ostáva veľká oblasť ľudskej skúsenosti, ktorá je pre spoločnosť dôležitá, no naratívne takmer neviditeľná: mužská starostlivosť.

Zatiaľ čo ženy sú v literatúre, filme a médiách automaticky kódované ako opatrovatelky, či už ide o matky tíšiace deti, alebo dcéry starajúce sa o nevládných rodičov, muž v rovnakej situácii pôsobí ako kultúrna anomália. Keď muž prebaluje dieťa alebo kŕmi chorého otca, naše príbehy to často rámujú buď ako komédiu omylov, alebo ako dočasný, núdzový stav. Táto kultúrna slepota ignoruje realitu mnohých mužov, pre ktorých nie je podstatou dňa epická bitka, ale tichá, cyklická rutina starostlivosti. Táto esej sa zameriava na to, prečo tento príbeh nevieme vyrozprávať a prečo je jeho absencia spoločensky neutržateľná.

Hrdina verus princezná

Keď sa niekoho spýtate, či si pamätá ten film (alebo knihu, či iné dielo) o slobodnej matke, ktorá musela zabezpečiť rodinu a popritom sa snažila žiť vlastný život, pravdepodobne by sa vás opýtal, ktoré z desiatok diel máte na mysli. Ak sa však budete pýtať, či videl ten film o slobodnom otcovi v tej istej pozícii, napadne vám jeden z pár titulov. Možno práve ten najznámejší s názvom *Aj dvaja sú rodina*. A aj tu sa dej líši od typických filmov o matkách samoživiteľkách. Kým matky často v podobných filmoch hľadajú muža, ktorý by dokázal odľahčiť ich bremeno, v najznámejšom filme o otcovi, ktorý sa sám stará o vlastnú dcéru, je postava Samuela vykreslená ako obetavý otec, ktorého hlavným cieľom je urobiť jeho dcéru šťastnou. Matka, ktorá ich na začiatku filmu opustila a neskôr sa do deja vracia je v Samuelovom živote len akousi vedľajšou linkou, ktorá jeho postavenie a rolu neovplyvňuje.

Prečo to tak je? Prečo role mužov ako opatrovateľov súčasný umelecký

Matěj Macháček – *Scorched in the Wind* (2022)

Archiv autora

diskurz stále necháva v úzadí? A pritom nejde len o role otcov. Ide o synov, ktorí sa starajú o chorých či starých rodičov, o partnerov, ktorý sa starajú o partnerky či partnerov s chronickým ochorením, či dokonca o mužov v profesiách ako učiteľ, či opatrovateľ.

Zaujímavý sám o sebe je práve deficit naratívu v profesionálnej sfére. Keď sa muž rozhodne pre rolu učiteľa v materskej škole, zdravotného brata alebo paliatívneho opatrovateľa, čelí rodovej nedôvere: Jednak zo strany okolia (predpoklad, že musí ísť o žen-

skú prácu) a jednak z hľadiska naratívov.

V masovej kultúre, ak sa objaví muž-opatrovateľ v profesionálnom kontexte, často je jeho príbeh dramatinizovaný cez optiku sexuálnej hrozby (napr. podozrenie z pedofílie v prípa-

de učiteľov materskej školy) alebo anomálie (muž, ktorý „prepadol“ do ženského sveta). Tieto príbehy sa tak nenormalizujú, ale stigmatizujú.

Na strane jednej môžeme odpoveď hľadať už v starých mýtoch či rozprávkach. Muž je vždy hrdina, ktorý zachraňuje dievča v problémoch (na čo sa uchýtil populárny anglický pojem „damsel in distress“), ktoré je neaktívne a čaká na princa na bielom koni. Už tu mu prislúcha rola silného maskulínneho jedinca. Kým žene pripadnú vlastnosti ako jemnosť, zraniteľnosť a závislosť na mužovi. Napokon, jedny z prvých pokusov o klasifikáciu postáv, medzi ktoré radíme aj definície Vladimíra Proppa z ruskej formalistickej školy, zahŕňajú pojmy ako „hrdina“ a „princezná“.

Dávať to za vinu len rozprávkam by však nebolo fér. Rozprávky, príbehy a mýty sú totiž priamou reflexiou reálneho sveta a spoločnosti, v ktorej žijeme. Preto hľadajme odpoveď v patriarcháte. A možno sa pozrime ešte ďalej.

Sociologický pohľad

Moderné rodové role často pripisujeme minulosti (muž-lovec, žena-strážkyňa ohňa). Antropologické dôkazy však naznačujú, že pravek nebol striktno patriarchálny, ale skôr egalitársky a matrilineárny. V týchto spoločnostiach nebola starostlivosť izolovaná do súkromnej ženskej sféry, ale bola kolektívnou zodpovednosťou. Ironiou je, že naša „tradičná“ predstava o rodine je v skutočnosti pomerne novým vynálezom, zatiaľ čo hlboká ľudská minulosť ponúka modely, kde bola starostlivosť zdieľanou hodnotou bez ohľadu na pohlavie.

Podľa Angely Saini, ale aj mnohých iných odborníkov zlom nenastal vznikom poľnohospodárstva, ako sa dlho predpokladalo, ale až so vznikom prvých štátov, napríklad v Mezopotámii pred 5 000 rokmi.

Vládnuce elity v týchto raných štátoch potrebovali zabezpečiť dostatok obyvateľstva pre prácu a vojakov pre armádu. Začali preto prísne kategorizovať ľudí: mužov tlačili do boja a ženy do roly matiek v domácnosti, čím ich vylúčili z verejného života. Manželstvo sa stalo právnym nástrojom, ktorý zmenil ženy na majetok mužov a narušil rodinné väzby v prospech štátnych záujmov. A tak až dodnes pretrvávajú predstava o tom, čo považujeme za mužské a čo za ženské vlastnosti.

EDITORIAL

Výsadou živé kultúry je nemožnosť ji ukontrolovať – často vzniká živelné mimo prostory dohľadu a díky své novosti a čerstvosti se před námi objevuje bez zátěže interpretací a konvenčního výkladu. Jinými slovy: Je nsvázaná, aspoň na svém počátku je (a zřejmě proto tak dráždí současného ministra kultury).

Výsadou živé kultúry je také to, že ji nespravují

velké národní instituce (ani v nejmenším totiž nepotřebuje oprašovat), a že místo toho vypvára na místech, kde by ji publikum mnohdy vůbec nečekalo. Jedním z takových míst jsou i chodby a učebny Hollaru.

V rámci kurzů bakalářské a magisterské žurnalistiky vzniká semestr co semestr obrovské množství kulturně založeného obsahu. V první řadě se

pochopitelně jedná o reflexi uměleckého chodu, jak to může doložit úvodní esej Kristíny Kuzmíkové; nezůstává ale jen u interpretační polohy. V tvůrčích dílnách totiž nalézají uplatnění i původní umělecké ambice zdejšího studentstva, a promlouvají svedou prózou i poezií.

Noviny *Fleš*, které právě držíte v rukou, na FSV už celé dekády slouží jako trenážér žurnalistických

obsahů (prošel jimi i ostatně autor tohoto editoria). Ve speciálním vydání *Flash & Art* je nyní ale propůjčujeme i literárnímu výrazu a netriviální kulturní publicistice, která v Hollaru vznikla v tomto akademickém roce. Nezdíká se tak stalo nečekané – ale vždy se svěbytným půvabem.

Podnětné čtení přeje

VĚRATSLAV MAŇÁK

R. W. Connellová vysvetľuje, že existuje hierarchia mužnosti. Muž-opatrovateľ je často vnímaný ako „podriadená“ maskulinita, pretože preberá vlastnosti (empatiu, jemnosť), ktoré patriarchát hodnotí ako ženské. Toto je kľúčový zdroj pre vysvetlenie, prečo sa muži boja priznať k opatrovaniu. Pierre Bourdieu pripája pojem symbolický kapitál; v rámci jeho definície by sa dalo chápať, že opatrovateľská práca v očiach spoločnosti neprodukuje symbolickú prestíž ani ekonomický kapitál. Neprodukuje teda to, čo sa od mužov v spoločnosti očakáva.

Ak by sme chceli tento bod rozvíjať mohli by sme sa pozrieť na to, ako do celej rovnice zapadá kapitalizmus. Opatrovanie vyžaduje stabilitu a čas, čo je v priamom rozpore s požiadavkami flexibilného trhu práce, ktorý od mužov vyžaduje neustálu dostupnosť. Tento trh práce však automaticky ráta s tým, že ženy raz pôjdu na materskú dovolenku. Len sa zamyslite nad tým, či sa niekedy nejakého muža potenciálny šéf pri pohovore spýtal, či má v pláne v najbližšej dobe odísť na otcovskú dovolenku. Odpoveď je jasná.

Ako z tohto kruhu von?

Prekonanie stereotypu muža-živiteľa si vyžaduje novú teoretickú optiku. Vo svojej štúdii *Caring Masculinities* navrhuje Karla Elliott teoretický rámec, ktorý je zásadný pre pochopenie moderného muža-opatrovateľa. Elliottová definuje „starostlivé maskulinity“ nie ako stratu mužskej identity, ale ako jej vedomú transformáciu. Tento nový typ maskulinity stojí na dvoch pilieroch: na aktívnom odmietnutí dominancie a na integrácii hodnôt tradične kódovaných ako ženské, predovšetkým vzájomnej závislosti (interdependence), vzťahovosti a pozitívnej emocionality.

Elliott kritizuje tradičnú hegemoniu maskulinitu, ktorá vyžaduje emocionálny stoicizmus a nezávislosť, a stavia proti nej model založený na feministickej „etike starostlivosti“. Jej najzásadnejším argumentom je, že ide o model založený na praxi. Autorka rozlišuje medzi „caring about“ (mať k niekomu citový vzťah) a „caring for“ (vykonávať konkrétnu fyzickú prácu starostlivosti).

Na základe empirických výskumov Elliott dokazuje, že muži nemusia mať vrodennú predispozíciu k starostlivosti, aby ju mohli vykonávať. Práve naopak, samotný proces fyzickej starostlivosti spätne transformuje muža a rozvíja v ňom emocionálne kompetencie. Ako uvádza, „prax starostlivosti mení rod“ (care work changes gender). Keď muži vykonávajú rutinnú opatrovateľskú prácu, začínajú si osvojiť to, čo sociológia nazýva „materským myslením“, a teda, citlivosť na potreby iných a schopnosť neverbálnej komunikácie. Elliott tak ponúka pohľad na muža-opatrovateľa nie ako na anomáliu, ale ako na plne ľudskú bytosť, ktorá prijatím zraniteľnosti a závislosti prispieva k rodovej rovnosti a zbavuje sa toxických nárokov na maskulinitu.

Príbehy, ktoré nám chýbajú, sú práve tie, ktoré by zobrazovali tento proces: ako každodenná, rutinná starostlivosť o dieťa či chorého rodiča zmäkčuje tradičnú mužskú tvrdosť a vytvára nový typ hrdinstva, a teda takého, ktoré nespočíva v dobývaní sveta, ale v udržiavaní života.

Karolina Koblen – Theta 2 (2026)

Archiv autorky

Ako to všetko aplikovať na príbehy?

Po tom, čo sme nášmu problému dali sociologický základ sa pozrime na to, ako spadá do naratológie. H. Porter Abbott v knihe *The Cambridge Introduction to Narrative* vysvetľuje, že naša myseľ spracováva realitu pomocou tzv. Masterplots, teda kostier príbehov, ktoré sú v našej kultúre hlboko zakorenené (napr. Popoluška, Cesta hrdinu, Detektívka). Tieto vzorce fungujú ako kognitívne skratky. Keď vidíme situáciu, automaticky na ňu nasadíme známy vzorec.

Pre muža-opatrovateľa nám chýba Masterplot. Keď vidíme muža s dieťaťom, kultúra nám ponúka len komediálny (zmätený otec, ktorý nevie zapnúť práčku či prebaliť dieťa) alebo tragický Masterplot (vdovec, ktorý ostal sám). Chýba nám Masterplot kompetentného, pokojného mužského opatrovania.

Z klasického pohľadu konštruktivismu vychádza, že rovnako ako ľudia

konštruujú príbehy, príbehy naopak konštruujú ľudí a ich identitu. Príbehy majú moc robiť veci prirodzenými. Keď sa nejaký príbeh opakuje (muž zachraňuje ženu), stáva sa normou. To, čo sa nerozpráva, sa stáva neviditeľným alebo neprirodzeným.

Jerome Bruner vo svojej eseji *The Narrative Construction of Reality* hovorí, že ako ľudia nie len že objavujeme realitu, ale ju hlavne konštruujeme prostredníctvom príbehov. Príbeh nie je len spôsob, ako informáciu predať, je to spôsob, ako ju náš mozog vôbec dokáže spracovať a uložiť. Bez naratívnej štruktúry by sme vnímali len chaotický tok zmyslových vnemov.

Pretože neustále konzumujeme príbehy o mužoch, ktorí dobývajú a súťažia, tento model sa normalizoval. Mužské opatrovanie pôsobí ako anomália nie preto, že by muži neopatrovali, ale preto, že tento akt neprešiel procesom naratívnej normalizácie. Úlohou nových príbehov (filmov, kníh) by malo byť využiť tento mechanizmus opačne, teda prostredníctvom

opakovania obrazov starostlivosti normalizovať muža s kockom alebo pri lôžku rodiča.

Príklad zdravého zobrazenia príbehu muža ako opatrovateľa

Film *Aj dvaja* sú rodina, ktorý som spomenula na začiatku nespomínam náhodou. Dielo je ideálnou ilustráciou toho, ako môže vyzerať moderný naratív muža-opatrovateľa. Príbeh hlavného hrdinu Samuela slúži ako dokonalá ukážka tézy Karly Elliott, že „starostlivosť mení rod“. Samuel na začiatku reprezentuje archetyp hegemonnej maskulinity: je nezodpovedný, hedonistický a zameraný na vlastné potešenie. Jeho premena na otca nie je vykreslená ako náhle prebudenie rodičovského inštinktu, ale presne v duchu Elliottovej teórie ako proces učenia sa prostredníctvom praxe. Film detailne zobrazuje, ako každodenná, rutinná fyzická starostlivosť (caring for), od prebalovania až po vytváranie bezpečného domova, postupne transformuje jeho identitu a buduje hlbokú emocionálnu väzbu (caring about).

(caring about).

Z naratologického hľadiska je film významný tým, že úspešne narušá Abbottov Masterplot neschopného otca. Samuel nie je zobrazený ako komická figúrka, ktorá v neprítomnosti matky zlyháva pri základných úkonoch, ako to často vidíme v popkultúrnych stereotypoch. Naopak, stáva sa plne kompetentným a kreatívnym opatrovateľom, ktorý pre svoju dcéru buduje fantastický svet. Jeho povolanie kaskadéra pritom slúži ako silná metafora: zatiaľ čo v práci vykonáva tradičné „mužské“ hrdinstvo plné fyzického rizika a akcie, doma toto hrdinstvo vymieňa za trpezlivosť, nehu a hru. Film tak dokazuje, že tieto dve polohy sa nevyklučujú, ale môžu koexistovať v jednej osobe.

Prečo potrebujeme zmenu?

Zaradenie príbehu muža-opatrovateľa do kultúrneho kánonu presahuje rámec obyčajnej literárnej inovácie. Podľa môjho názoru ide o nevyhnutnú reakciu na krízu, ktorej začína

čeliť súčasná západná spoločnosť. Demografické starnutie populácie a plná zamestnanosť žien robia tradičný model, v ktorom farchu starostlivosti nesie výhradne jedno pohlavie neudržateľným. Kultúrna normalizácia muža-opatrovateľa je preto kľúčovým krokom k prechodu na model univerzálneho opatrovateľa, kde je starostlivosť vnímaná ako zdieľaná ľudská povinnosť, nie ako rodovo špecifické bremeno. Pokiaľ naše príbehy nezahájú reflektovať túto nutnosť, brzdiť nás tým nielen rodovú rovnosť, ale ohrozujeme aj funkčnosť sociálneho systému.

Význam tohto naratívu je však rovnako zásadný aj pre individuálnu psychológiu mužov. Typický mužský naratív vyžaduje od mužov, aby sa odpútali od svojich emócií, aby mohli plniť rolu tvrdých ochrancov. Príbehy o mužskej starostlivosti fungujú ako terapeutický nástroj, ktorý dáva mužom akési spoločenské povolenie na nehu a zraniteľnosť bez straty dôstojnosti. Ukazujú, že empatia nie je negáciou mužnosti, ale jej rozšírením.

Z estetického a naratologického hľadiska navyše narážame na vyčerpanosť tradičných žánrov. Ako naznačuje H. Porter Abbott, publikum je presýtené predvídateľnými Masterplots o superhrdinoch a dobyvateľoch. Téma mužskej starostlivosti ponúka umeniu neprebádanú dramatickú krajinu, kde napätie nevyvierá z vonkajšieho konfliktu, ale z tichej drámy udržiavania života. Vyrozprávať tento príbeh teda znamená nielen odvrátiť sociálnu krízu a liečiť mužskú dušu, ale aj preukázať civilizačnú zrelosť: odvahu vymeniť ilúziu večnej sily a mladosti za pravdivejší obraz ľudskej existencie, ktorá je vo svojej podstate krehká a závislá na druhom.

Akceptovanie tohto nového typu hrdinstva vyžaduje nový Masterplot: ten, ktorý už nemôže byť založený na binárnych opozíciách (silný/slabý, verejný/súkromný, hrdina/princezná). Navrhovaný Masterplot muža-opatrovateľa musí prekonať plytkú komediálnu šablónu a prehlbovať skutočnú drámu každodennej starostlivosti. Musíme vidieť hrdinu, ktorého katarzia nepríde po víťazstve nad vonkajším zlom, ale po prelomení emocionálneho stoicizmu a po prijatí ľudskej zraniteľnosti, či už vlastnej, alebo tej, o ktorú sa stará.

„Tvou tváň přepudruji dálničným prachem“

Lampion

V China Townu bylo víc lampionů než lidských hlav
všechny červeně visely na provázku
napnutém od domu k domu
připomínaly duchy nankingského masakru

nikomu z nich nezbledla tvář životem pod deštovou
pokrývkou

vonělo to tu smaženým kuřetem a vlhkem

jeden provázek překousla krysa
hlasitě se zasmála do zvuku padajících hlav
a vběhla do kanálu

kolem spouště pobíhali lidé
lamentující a chytající se za hlavu

taková tragédie
takových hlav tu padlo

Labutěnka

Podél silnice leží použité labutěnky
tvou tváň s nimi přepudruji dálničným prachem

budeš pak běhat podél svodidel a strašit srnky
aby přes silnici nepřebíhaly

občas vyděsí i řidiče kamionu
a způsobíš tím
záchranu lidských životů
protože se mu zrychlí tep
jenž už v důsledku únavy klesal k hranici spánku

EVELINA ZITKOVÁ

Beáta Mrázková

Čekárna porodního oddělení je téměř prázdná. Na plastových židlích leží pomačkané časopisy, jejich lesklé stránky se lepí k sobě. U automatu na kávu bliká červený nápis MIMO PROVOZ. Za skleněnou přepážkou sedí sestra a tuká do klávesnice.

Žena před ní stojí rovně, kabát přehozený přes předloktí. Když dostane formuláře, podepisuje je bez zaváhání. Sestra jí zaklapne kolem zápěstí plastový pásek. Jméno, datum narození, čarový kód.

Na otázku ohledně doprovodu jen krátce zavrtí hlavou.

Chodba, po které kráčí, je dlouhá a bíle obložená. Z jednoho z pokojů se ozývá novorozenecký pláč. Podrážky bot vržou na lino-leu.

Vejde do pokoje číslo sedm. Má okno do dvora, kde stojí kontejnery a kovový stojan na kola. Obloha je šedá. Žena si svlékne kabát a pečlivě ho složí přes opěradlo židle. Bo-

ty zasune pod postel tak, aby nebyly vidět z chodby.

Monitor vedle lůžka pravidelně pípá. Na obrazovce se zvedá a klesá červená křivka. Žena leží na boku a sleduje ji, dokud se dveře znovu neotevrou.

Personál jí převáží na sál. Světlo je ostré,

Uvnitř další kontrakce napne tělo na lůžku. Žena sevře madla postele. Sestra jí přitiskne dlaň na rameno.

„Ještě chvíli,“ říká.

Lékař sleduje hodiny na zdi. Když přijde další vlna, předkloní se.

„Maminko, nadechněte se.“

Beze jmen

téměř studené. Kovové nástroje jsou vyskládané v přesné řadě. Sestra jí stáhne vlasy do gumičky a přikryje ji zeleným prostěradlem. Lékař si navléká rukavice.

„Kolikátý týden?“ zeptá se, aniž by zvedl oči.

„Třicátý osmý.“

Přikývne. V místnosti je slyšet jen monitor a tlumené kroky.

Na chodbě před sálem stojí muž a žena. Muž drží telefon a přechází od zdi ke zdi. Žena má ruce sepnuté u hrudi a dívá se na dveře, jako by se měly každou chvíli otevřít.

Žena otevře oči. Podívá se na něj přes ostré světlo lampy.

„Neříkejte mi tak.“

Na okamžik se nikdo nehýbe. Monitor dál pípá. Lékař si stáhne roušku pod bradu a krátce přikývne.

„Dobře,“ řekne. „Ještě jednou.“

Další kontrakce přichází bez varování. Ruce na madlech zbělají, šlachy vystoupí pod kůží. Vzduch v místnosti je těžký a horký.

Z chodby je slyšet tlumený šepot. Muž se zastaví u dveří. Žena vedle něj si zakrývá ústa.

Pláč přichází náhle, ostrý a čistý. Naplní sál a odrazí se od kachlíček. Sestra dítě zabalí do bílé látky. Na okamžik se zastaví u lůžka.

Žena leží a dívá se do světla. Pot jí stéká po spánku. Ruce má podél těla.

„Chcete si ho pochovat?“ zeptá se sestra.

Žena zavrtí hlavou.

„Jak je ve smlouvě,“ řekne.

Sestra přikývne a odnese dítě ke dveřím. Ty se otevrou jen na úzkou mezeru. Zvenci se natáhnou ruce. Bílé klubko přechází z náruče do náruče. Ozve se tiché zalapání po dechu a tlumený smích.

Dveře se znovu zavřou.

Na sále zůstane jen světlo, kov a pravidelné pípání přístroje. Lékař si sundá rukavice a hodí je do koše.

„Výborně, maminko,“ řekne téměř bezmyšlenkovitě.

Žena otočí hlavu směrem k němu. Její hlas je tichý, ale zřetelný.

„Neříkejte mi tak.“

Jan Valenta

Je mlha a zima. Světla města se rozpíjejí v bílém oparu, ulice jsou prázdné a na rohu jedné z nich stojí široká šedá budova se čtvercovými okny a matně svítícím neonem. Přidám do kroku, už tam skoro jsem. Složku se všemi dokumenty svírám bezpečně pod rame-nem, aby nenavlhly. Na to jsem na ty papíry pracoval moc dlouho. Mlha se drží při zemi. Když zvednu hlavu, nápis „Centrála životního zabezpečení“ sotva vidím.

Procházím sklenými dveřmi do halý. Jsou zde dlouhé schody směrem vzhůru. Ze dveří recepční budky na mě kouká vrátný.

„Proč tady dneska vůbec ste, máte smluvenou schůzku nebo?“

Rozpačitě chytanu svou složku. „No, jsem tady kvůli papírování,“ snažím se usmát. „Jsem tady skrz žádost o zproštění z viny, nevíte, s kým se tohle má řešit?“

Vrátný zvažuje. „A máte profil?“

„Jako tady? Nemyslím si.“

„Tak já se podívám,“ sedne k terminálu v budce. „Jméno?“

„David Němec.“

„No, a že Němec a dál?“

„Jak dál?“

„No, den, měsíc.“

„20. dubna 2...“

„Aha, takže profil už máte, tak já vás pošlu rovnou nahoru do 903. Budou už o vás všechno už vědět.“

Vydám se po schodišti do devátého patra. U třetích dveří už stojí muž a pobízí mě dovnitř. Kancelář je malá. Sedíme proti sobě, odděluje nás přední deska pracovního stolu. Muž poklepe na monitor terminálu. „Tak už to tu všechno máme,“ usměje se. „Nevěděl jsem ale, že jste Němec, a proč tady dneska vůbec jste?“

„Jsem tady kvůli žádosti o zproštění viny.“

„Tak já se na to podívám... No, je to překerní situace, ale chápu. Každému se to může stát. Vyplním vám žádost, ale zavolám vám nahoru vedoucím, co dál.“ Vytáhne pevnou linku, vytočí jednu z předvoleb. Pak se natlačí se sluchátkem do rohu kanceláře. Když začne diktovat do telefonu, slyšet jsou jen útržky.

„No, nějakého Němce. No, něja-

ký klasický. Jo, Schneider... No, veřejná intoxikace... je tu s odpuštěním...takže vám ho pošlu nahoru, jo.“

Muž zavěsí a vrátí se ke stolu. Potom mi s úsměvem podává tři listy

Genesis 11

předvyplněné žádosti.

„Měl byste vyrazit do 1511, už tam na vás čekají, budou všechno

vědět.“

Zpět na schody. Klepu na dveře 1511.

„Vstupte. Tak co vás sem dneska přivádí?“

Kancelář je větší, z oken do míst-

nosti proniká světlo.

„Žádost o zbavení viny,“ předávám papíry z 903 s formulářem a osobní složkou.

„No, to jste nemusel, my to tu ostatně všechno víme,“ vedoucí si sedne k terminálu a začne listovat v dokumentech. „Je to opravdu složitá situace. Proč zrovna dneska?“

Rozpačitě pokrčím rameny.

„Ale jak na to koukám... i přes všechny ty ohavnosti jste toho udělal i hodně dobrého. Vy snad ještě vážně máte šanci, člověče. Přepošlu materiály nahoru a zavolám sekretářce generální ředitelky. Já bych vám rád vyhověl, ale jak je tam to s jinou národností, tak to musí nahoru. Měl byste vyrazit do 2001, pane Schneider, než půjde ředitelka na oběd. Už o vás všechno bude vědět.“

„Ale já nejs...“

„Ostatně já také jdu. Mám hlad.“

Muž se usměje a svižnou chůzí opouští 1511. Zůstal jsem tu sám. Pak zase chody. A v 2001 mi otvírá sekretářka.

„Vím. Vím. Jste tu dneska, žádáte o zrušení viny, paní generální ředitelka vás přijme za pár minut. Ostatně,“ poklepe na terminál, „víme všechno.“

Bzučák a dveře, které se za mnou opět s klapnutím zamknou. Kancelář tentokrát zabírá už téměř čtvrt patra a zpoza stolu na mě upřeně kouká generální ředitelka. Zvedne se.

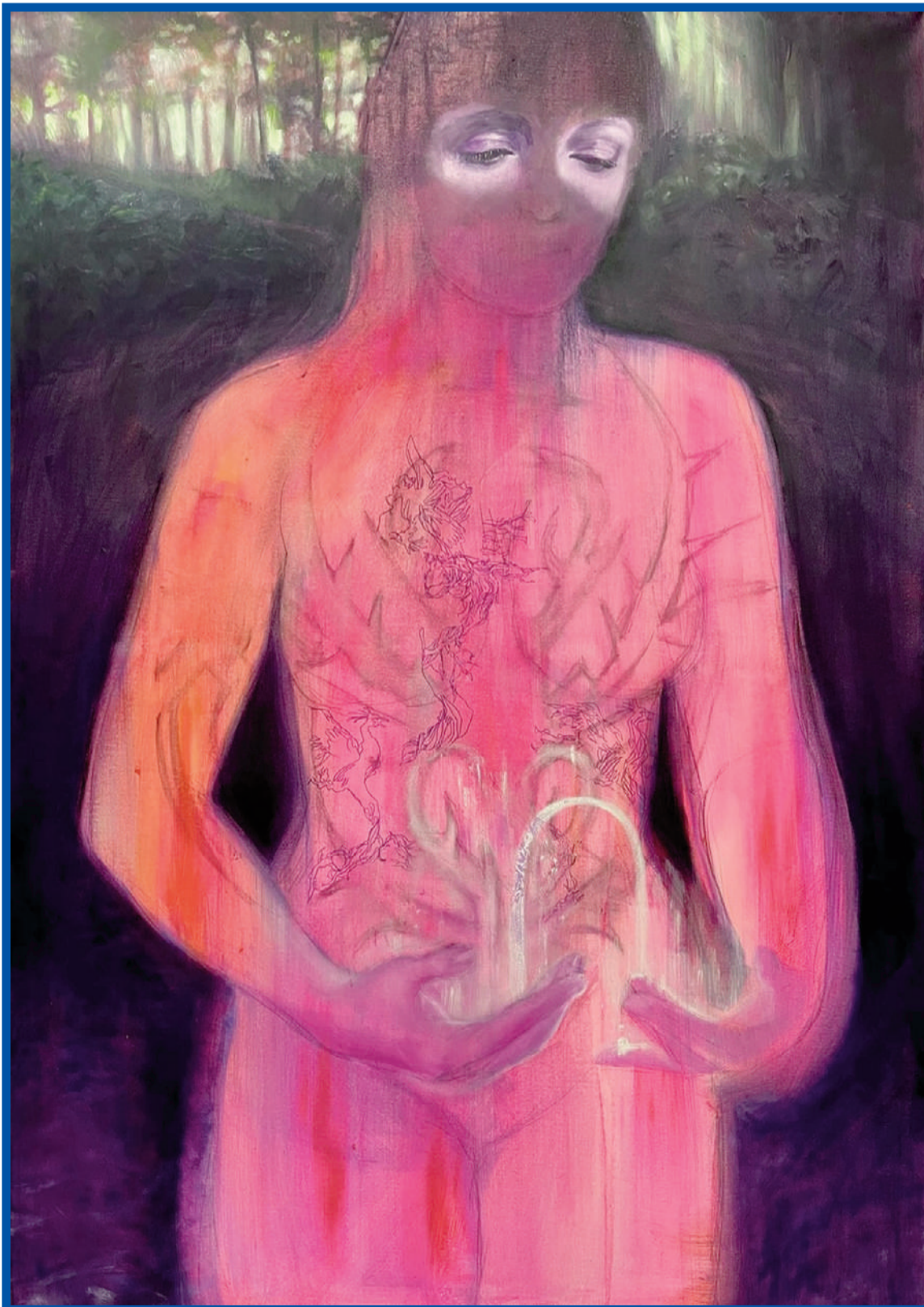
„No já se na to dívala několikrát a je to složité. Museli jsme se velmi pracně rozhodovat. Davide Schneider, i přes vaše zločiny v poli biologického terorismu jsem ochotná zvaž...“

„Ale já sakra nejsem žádné Schneider!“ vykřiknu. „Už jsem to říkal i těm pod váma.“

Generální ředitelka zbledne. „To vážně nejste vy? To je... to je tedy naprosto nestandardní situace. Počkejte tedy prosím chvíli vedle, musím to nejdřív celé projednat nahore.“

Začne rychle procházet papíry na stole.

„Pane Schneider...“ ještě jednou se na mě podívá. „Jste si opravdu jistý, že to nejste vy?“

Karolina Koblen – Familiar Path (2026)

Klára Pirklová

Je popeleční středa, den přísného postu. Smí se nanejvýš jedno vydatné jídlo, a to navíc bezmasé. Ona sedí ve veganském bistro, nasává vůni indického dhálu a přemýšlí, zda tohle jde za půst vůbec považovat. Taková vůně. Po probuzení se ani nepomodlila, už nějakou dobu se vlastně nemodlí. Zkusila to sice ráno při cestě autem, ale ticho se zdálo nějak tíživé. Klid přišel, až když si zapnula rádio. Teď dojíždá indické jídlo a pomalu přichází úplně stejný klid. Není ale moc času meditovat nad postem, ani zpytovat svědomí. Musí na schůzku, pak do družiny, nakoupit, doma to dát dokupy a večer na mši. Aspoň ten popelec si nechat dnes udělat.

Už se chce zvednout, když v tom vidí známou postavu. Co ten tady dělá? Všimne si jí okamžitě: „Ty vole, Niko, rád tě vidím.“ Je oblečený jen v lehké mikině a těch svých odrbaných kalhotách. Potkali se před měsícem na devadesátinách babičky. Vyprávěl jí, že občas vystupuje na Václaváku v klubu, kde se holky převlékají za kočky. To bude asi dnes.

„Ahoj, zrovna jsem dojedla, docela spěchám,“ odvětlá ona. Ne, teď se s ním fakt nechce bavit.

„Počkej, pokecáme. Já si rychle naberu jídlo,“ říká on.

No, to mi byl čert dlužen. Je nervózní, potřebuje odejít. Nic ale neřekne, jen poklepává nohou pod stolem. On nespěchá, usadí se a začne hltat.

„Ty dnes vystupuješ v tom klubu na Václaváku?“ ptá se ho.

„Ne, jen tak zevlím po městě.“ Na devadesátinách se zmínil, že pracuje v divadle.

„To divadlo, jak jsi mi o něm říkal, to je někde tady?“

„Ne. Hele... tam je to teď složitý,“ odpoví a přestane hltat. Podívá se jí do očí a povídá: „Hele, Niko, já jsem teď úplně švorc, neměla bys nějaký prachy?“

To mohla tušit. To jí přece mohlo být jasné. „Človče, jestli potřebu-

ješ, já ti to jídlo zaplatím, ale peníze ti dát nemůžu,“ řekne s jasnou neolibostí v hlase. Proboha, je mu pětatřicet, děcka nemá, co by chtěl.

„Niko, nedělej. Já jsem fakt v pici.“

To přece nemůže myslet vážně. Před měsícem vypadal srovnaně, dospělej. Teď tu sedí zase jako tro-

ska a valí svoje problémy na rodinu. Kouká na něj a uvnitř to vře. Copak my ostatní nemáme svoje starosti? Copak já někomu říkám o pomoc? Neříkám, a to nevím, kam skočit dřív. Zajímá to snad někoho? Zajímá to jeho? Hučí jí v hlavě, vaří se ve vlastním vzteku.

„Niko, Niko, Veroniko, slyšíš

mě?“ vytrhne jí jeho hlas.

Kouká na něj. Kouká mu přímo do očí. Kouká na jeho rozjedený jídlo, má od něj pokapanou mikinu, musel být opravdu hladový. Kouká na tu špinavou mikinu a na jeho vousy. Má neoholené vousy a hluboký vrásky. Vypadá unaveně.

Jitka Petrášová – Kukaččí vejce (2023)

Popeleční středa

Kouká na něj a najednou vidí ne dospělýho chlapa, ale malý blondatý děcko, na pískovišti, s pusou od malin. Jako děcko byl hrozně roztomilej. Drzej, ale roztomilej. A pak ho vidí v patnácti, jak spolu sedí na třešni a jak jí říká, že chce být tanečník, ale neví, jestli na to má. Však budeš, Kubo, jasně, že budeš.

Vytahuje z peněženky dvoutisícovku, víc nemá. Položí ji před něj. „Víc ti nedám, ale jestli budeš potřebovat, přijď na večeri. Víš, že tě vždycky rádi vidíme.“

Zvedne se, rozloučí se a odchází. Vztek už jí nelomcuje, uvnitř je ticho, myšlenky jsou tiché, celý svět je tichý. V autě po cestě domů si dnes rádio nepustí.

Období netopýrů

Magdalena Pokorná

Pomalejší dny a barevné listí na stromech.

Vracím se zpátky v čase a hledám skrytý význam ve slovech.

Ve tvých slovech a tvém hlase, protože doufám tajně, že tam něco najdu.

Deštivé dny a období netopýrů. Když je hezky, lítají draci na obloze a já si přeju jednoho ochočit a odletět do světa knih – psaného přímo mně na míru.

Procházím se v Praze a kupuju si trdelník ze stánku, protože je to má každoroční, vánoční tradice.

Zastavuji se na rohu ulice, vzpomínám na babí léto a jediný dárek, který si tenhle rok přeju rozbalit u stromečku, je jenom tvoje...

Alice Šmídová

Tady březen nebyl měsícem jara, spíš měsícem špíny. Z tajících střech padaly kusy šedého ledu, vzduch páchl mokrou omítkou a sazemi z továren. Zbývající sníh na březích Něvy připomínal cukr smíchaný s popelem a vítr od moře řezal do vymrzlé tváře jako břitva.

Raisa Pavlovna seděla v začouzeném ateliéru u šikmého stolu a záda měla ztuhlá v neustálém předklonu. Před ní ležel skupinový portrét straníků z posledního sjezdu. Tak na čtyřicet mužů v oblecích, čtyřicet párů očí hledících na ní s vírou v novou pětiletku a socialistickou spásu. V levém rohu fotografie stál Sokolov, ještě včera válečný hrdina. Dnes ráno přišel vzkaz s příkazem: Sokolova odstranit.

Raisa vzala do rukou skalpel

s tenkou čepelí.

„Raiso Pavlovno,“ ozval se ze dveří hrubý hlas. Vedoucí dílny Potapov, starý muž, právě vcházel do místnosti. „Máte už ten... deficit v levém rohu vyřešený? Moskva volala dvakrát. Spěchají na tisk.“

Raisa ani neotočila hlavu. „Už je téměř pryč, soudruhu. Sice se to trochu loupe, ale retušovací lak to spraví. Za hodinu o něm nikdo nebude vědět.“

Soudruh vedoucí se k ní naklonil tak, že cítila kyselý zápach jeho laciných cigaret. „Výtečně. Víte, stačí pár tahů a je z něj vzduch. A vzduch nikoho neohrožuje.“

Chtěla jen poslušně přikývnout, ale její pohled v tu chvíli sklouzl po fotografii na druhou stranu o čtyři řady doprava. Mezi nějakými dvěma očividně dobře živenými kádry stál on. Nikolaj. Ten jeho úsměv,

znala ho z ranních probuzení v jejich vymrzlém kamrlíku, stále tam byl. Měl na sobě kravatu, kterou mu k Vánocům přešla ze svého starého šálu.

Retuš

v té třetí řadě, vidíte toho muže? Zdá se mi, že světlo zde dopadá velice nešťastně. Ruší kompozici celku.“

Potapov přimhouřil oči. „Ten mladík? To je ovšem jen nějaký bezvýznamný referent, proč by měl rušit?“

„Působí... nepokrokově. Ten úšklebek? Vyloženě buržoazní přežitek. Kazí vážnost okamžiku,“ odpovídala s náhlou, ledovou jistotou.

„Hm, asi máte pravdu, soudruhu. Opravdu působí... neukázněně. Udělejte v tom pořádek a vy-

mažte jej. Udělejte tam prostě... zeď.“

Raisa uchopila skalpel a prvním řezem zasáhla jeho úsměv. Že prý mě miluješ. Tady máš, ty mizero. Teď tě neuvidí ani ta tvoje krasavice, ani nikdo jiný. Nikdy jsi nebyl. Už neexistuješ.

Škrábala pomalu. Nejdříve odstranila jeho rameno, falešnou kravatu, pak celé jeho zbylé tělo. Namočila štětec do tuše a začala budovat novou realitu. Pár tahů a z ničeho byl kus neosobní omítky. Čtyřicet soudruhů se smrsklo na osmatřicet.

„Hotovo, soudruhu. Můžete to odeslat.“

Vyšla ven do bláta s troškou sněhu. Cítila se lehká. V kapse žmolala kapesník a věděla, že až se večer vrátí do prázdného pokoje, nebude už na nikoho čekat. Toho, na kterého čekala, prostě vymazala. Stačilo trochu tuše a ostrý nůž.

Příští rok ve stejnou dobu